

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Initium Sapientiae & Finis: Timor Domini, & Amor Dei: Seu
de fuga peccati, deque dilectione summi boni**

Comitin, César Jean-Baptiste

Coloniae, 1709

Pars Secunda. Cogita Dominum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50773](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50773)

ubique, & identidem, & ab omnibus, & à Christianis, non impunè modò laceratur, sed etiam cum laude? O furorem! huccine rerum venimus? tu? Deum? toties? tam diù? quid fecit tibi? quid respondebis illi, cùm objiciet olim? quò fugies à furore non dico leonis, sed agni? sed amici, & talis amici? Næ Chrysoſtomum non miror ampliùs, qui hanc in judicio putet infectationem Christi fore omnibus inferis duriozem. Ergò scito, & vide, quia malum & amarum est reliquiſſe te Dominum Deum tuum. *A ſæculo confreſgiſti jugum meum, rupiſti vincula mea, & dixiſti: Non ſerviam. Nunquid ſolitudo factus ſum Iſraëli, aut terra ſerotina? ſaltèm amodo voca me, revertere a verſatrix Iſraël, ait Dominus, & non avertam faciem meam à vobis: quia ſanctus ego ſum, & non irascar in perpetuum. (Jerem. 2. & 3. ſparſim.)*

PARS SECUNDA.

COGITA DOMINUM.

AT hæc ideo fortasſe non pro rei gravitate permovent, quòd ab oculis remotiora ſentiantur minùs. Subjiciam igitur ordine propoſito deinceps ea, quæ nemo poſſit ignorare; nemo non ſentire, niſi planè ſit ſtipes, truncòque ſtupidior ficulneo.

De beneficiis ago secundo loco: quod armorum genus acerrimum semper fuit.

§. I. *Creatio.*

Primum esto CREATIONIS. Non enim alius auctor à Deo. Ille operis inventor & sculptor; ille condidit, ille formavit, olim in horto, nunc in utero, matre etiam insciâ atque incogitante, non umbilico tenus, ut Venustiani volebant, sed, ut Propheta, (*Job. 10.*) *totum in circuitu*, hoc est à capite ad calcem, opere non Phrygio, sed planè divino. Ipse ipse, inquam, propriis manibus, ingeniique ingenti curâ, & *laboranti similis*, (*Ambrosius.*) mirum! non nisi prævio totius Trinitatis, ut ita dicam, senatusconsulto, (curia enim est, cum dicitur, *Faciamus*) è luto massam in oculos, aures, manum, omnemque corporis formosissimi compagem artifex eximius effingit; membra, membranas, artus, articulos, ordine cuncta digerit suo & nostro. Exin spiritum è proprio inhalat *divinæ particulam aure*; ac ita efformatum humeris, ut sentit Theodoretus, imponit suis, transportatque in paradysum, primâ omnium coloniâ, novum indigenam, & si adnitatur, novum indigetem mox in cælo futurum, certè terrarum Dominum atque Regem.

Hett

Heu me! quàm multa beneficia in uno, & in unum! Specto causam, opus, modum. Omnia sunt divina, nam quid admirer magis? an quòd Deus ipse fingat? an quòd Deus ipse fingatur? *quicquid enim limus efformabatur, Christus cogitabatur.* [Tertullianus.] Ergò de luto carnem, de suo animam fecit: uxorem olim Agni, tum sororem Angelorum. addidit dotem, & quasi Sponsæ mundum muliebrem, **MUNDUM** ipsum. ô qualem, ô quantum! in opifice nobilitatem originis attende, in opificio dignitatem operis, in dote magnificentiam sponsi. Dixit Tertullianus de statuâ: *Non tanti Elephas, quanti Phidias.* Ego verò de homine statuâ Dei dico: Non tanti lutum, quanti Deus in luto. Hoc Patre gloriamur. Jam de membris tuis quid dicam? quanti sit unumquodque, intelliges hac ratione. Cogita si unoculus esses, claudus vel surdus, invenireturque medicus atque Alabarches, qui sensum ultrò restitueret amissum; id quâ tu gratiâ memor acciperes? Ecce tibi Deus non unum oculum, sed geminos, & utrasque aures, & omnes sensus, & integrum te tibi dedit; non ex morbo restitutum, sed ex nihilo procreatum: non ut commodiùs vivas, sed ut sis,

&

& ut vivas, totum illi debes à quo totum habes, quod es, & quod non es. quis ergò tibi sensus in tam multiplici sensu viventis, censùque possidentis? Si beneficium est, illud acerbum & impudens fœnus, ut Dio loquitur, quod quò minùs exigitur, eò plùs debetur; si crescit secundùm rationem dati & accepti; quid habes vitâ melius? quid pretiosius te ipso?

Quòd si in corporis efformatione obstupescis; quid statues de spiritu, quem immortalē indidit, sui tuique capacem, denique Deo simillimum, & velut ex traduce stirpem? O quale donum!

I, scalam ascende, gradusque, quotquot in elencho categoriæ sunt, pervade universos, à scapo ad scopum, hoc est, à nihilo ad Deum. Aude majora: finge chimæram te ipsum. Finge te, inquam, cum nihil esses, optare ut sis, impetrare à Deo existentiam qualemcunque: primùm indefinitam ac transcendentalem entis, *transitu*, ut philosophatur Scotus, à non esse ad non esse infinito. Enjam opus immensum, & cui sola Dei potentia sit par. Tum descendere te ad accidens, tum ad substantiam; nec hoc gradu contentum, ambire vegetantem, sentientem, & ad

ex-

extremum intelligentem. Ire te igitur transmigratione mirificâ , à nihilo ad aliquid, à lapide ad plantam, à plantâ ad belluam, ab hac ad hominem, & ad Deum : enim vero hîc animo consistens, hîc oculos auctori rescludens, an non ita diceres ? Ego uno antè momento nihil, lutum, lapis, truncus, nunc sentio, nunc in hominem erectus solo Deo minor sum, astrorum, cæli, terræque Dominus. Elementa mea sunt. Currit mihi mundus, domus & supellex mea. Currit & ipse Deus. (*θεὸς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, id est, currere. Plauto.*) O mirabiles dicamne Dei de me curas, an mei de Deo cunas ! utrumque summum est , & quod à Deo, & quod in Deo ; sed utrumque summum debitum est principio & fine. nam cui sua seritur arbor ? cui plantatur ? nunquid non agricolæ ? *Omne opus servum est*, inquit Chrysostomus. Ergò cum opus Dei simus, cur alium quærimus, cui serviamus ? cur beneficia Dei facimus tela furoris nostri ? ingrati ! de Deo vivimus contra Deum ? *hi nostri reditus, expectati que triumpho* ? absit, absit : ego Deo reddo Deum, cuius sum imago ; ego Deo reddo me ipsum, cuius sum opus. quid enim tam Dei, quàm opus & imago Dei ?

§. 2. *Conservatio.*

Tamen adhuc in limine versor, exordio-
que rerum. Prima creatio momento verti-
tur; at CONSERVATIO, æterna creatio
est; de quâ semper dicere possis, ut de Ver-
bo: *In principio erat.* Hoc discrimine, quòd
Verbum semper nascens, semper sit absolu-
tum; tu tuo ab artifice nunquam. Tu opus
imperfectum, & ut loquuntur, *nunquam in
facto esse, in fieri semper*: denique non tam
res, quàm modus rei; vel potiùs Dei, à quo
funditus æternùmque, ut cetera, pendes.
Non enim fecit, & abiit. (Augustinus.)

Meditare itaque, te toties edi, parturiri,
in lucem repræsentari, quoties respiras; ha-
bere te tot personæ tuæ natalitia, quot vitæ
momenta. Imò te in horam singulisque mo-
mentis nasci simul & mori; nasci in Deo,
continuâ restauratione membrorum; mori in
te ipso, *perpetuâ vicissitudine temporum*. Item
contemplator ejusdem oculum ac præpo-
tentem manum, ad omnia vitæ tuæ subsidia,
nullo non loco vel tempore intentam, ob-
reperere in artes usisque rerum, ac operibus
immixtam suis, cælo terrâque, ac quaqua-
versum, occultâ vi collaborare tibi, concur-
rere in opus, inque motum; ac postremò te-
cum

cum & cum universis hinc inde caussis ufque conniti, vel colorandis floribus, vel maturandis frugibus, vel etiam condiendis cibis: te proinde ab eâdem ali, foveri, portari, moveri, tanquam à principali præcipuâque causâ, cum cetera, tûque imprimis, non sis aliud, quàm *instrumentum tui*. Ex quo Deus non solùm sit primus omnium coquus, promus condus, agricola, vinitorque tuus; sed etiam primus omnium cibus, ac cibi vini que primus sapor, uno verbo VITA VITÆ. Non enim tantùm aleris à Deo, sed etiam Deo.

Hoc autem quale quantumque sit, quis edisserat? à magnis magna omnia; vel si florem ac pilum unum dedisset, erat hoc donum donantis dignitate summum. Audi Prophetam: *Et dignum ducis super huiusmodi aperire oculos tuos*: Ecce non oculos solùm aperit & tuos, & suos; sed totum te & totum se explicat tibi tantus Rex, tantûsque famulus, & ex tanto. Verè *servus servorum*. Quid dico autem? verè servus hostium suorum, *qui Solem suum facit oriri etiam super malos*: qui non, ut Job tantùm, oculus cæco, pes claudus, debili manus; sed, quod monstro simile est, pes etiam currenti in vin-

di-

dictam, oculus impudico, lingua blasphemio. Nam sicuti sine Deo Deus coli nequit; ita neque sine Deo Deus offendi: & ille quidem libertati tuæ serviens & in utrumque paratus mavult se lædi, quàm te, bonus bono tuo & bene; at tu deteriora secutus, malo tuo malus & malè in transversa ruis. Et quousque tandem, ô mortaliū ingratissime? Unde vel tantum amoris in Domino, vel tantum furoris in seruo? nonne (si fas ita loqui de Deo) uterque monstrum est, ille clementiæ, tu nequitia? Proh scelus! etiam abuteris Deo, sacrilegiòque vel invitum & reluctantem immisces tuo. Quo fine miser, aut quâ spe? sed utcumque tibi cadat, ego meam in rem intentus, alterum è duobus optandum à Deo reor, aut ut amorem adaugeat meum, aut ut amorem diminuat suum.

§. 3. *Finis.*

Hactenus de principio, nunc de FINÈ dicendum est: quæ si non est alia quàm hæc vita murium atque muscarum; de tot elatis in hoc orbe montibus idem pronuntio quod olim: *Parturient montes; nascetur ridiculus mus.* Verùm aspirante Deo primis postrema respondent. *Finis, inquit, ut sit De-*

us omnia in omnibus. Nempe summi boni possessione tantâ, fiat ut homo quodammodo Deus. Nam & utrique par imperium est in cælo, eadem beatitudo, & ut inter amicos, *omnia communia.* Denique uti Deus regnat hîc in nobis; ita nos illic in Deo. *Fecit nos Deo nostro regnum, & regnabimus.* En quousque sese exporrigit amor! Hic finè fine finis. *Animi enim finis,* ut Marfilius sanxit, *infinitum.*

Ergò Rex ille summus de pulvere erigens pauperem in palatium abducit suum: ibi regio instructum apparatu fovet nutritque; ibi hæredem instituit ex asse, capitique coronam imponit, quam se ipsum, divisum imperium cum Deo servus habet. Proh Superi! quis audivit unquam talia? ergòne limosus ille, prodigus ille, ad siliquas hodie damnatus, cras in folio Dei, par Angelis, par ipsi Deo? heu me! non plus ultra. *Neque enim in cor hominis ascendit id omne, quod præparavit Deus diligentibus se.* At nos miserit tanto patrimonio dignati, in siliquas adhuc porcorum vigiles ac proni incumbimus; atque, ut ille prophanus Esau, primogenita vendimus *lente* nos quidem, at non *lenti.* Ruimus enim præcipites in vitium ac planè effrænes. Ve-

Verum age tu mecum aut tecum in hanc rem tantisper disputa. Responde mihi, quæ norma vitæ, quæ mensura rerum est? nõne finis? certè finis omnium caput est, & ut posthumer effectum, (verba sunt Tertulliani) *ordine tamen anticipat*; quem propterea vocat Philosophus *causa causarum*. Ergo collimare ac quodammodo vergere illuc omnia necesse est; cum sit scopus. Jam verò de Deone dubitas an sit finis necne? At id te omnia docent. Docet erecta cælo facies atque sublimis. Docet immortalitas animæ tuæ; spes & metus. Docet instabilitas quoque cordis tui, atque in ceteris omnibus rebus anxietatis mentis inquietudo jugis ac inolita. Docet id demum ratio atque fides, lex atque oracula Prophetarum. Id ipsum & mundus. Eunt enim in orbem universa, & illuc desinunt, ubi cæpère. *Idem est etiam finis*, ut vult Philosophus, *operis & operantis*.

Ille igitur alpha & omega; ille finis qui & principium. Atqui in finem nituntur omnia; ergò in Deum qui finis est. *Hoc est omnis homo; & sine hoc*, inquit Bernardus, *nullus est homo*. Quoniam igitur in avia præceps amensque ruis, ô mortalis? Ubi portus? ubi tibi quies nisi in Deo? cui denique foris? Ec.

ce si Deum amas, Deus es ; si terram, terra.
Proponitur hinc cæli corona , inde terra-
rum; tu medius. Opta, curre, ambi. Alter-
utrum conceditur. Imò utrumque, si Dei es.
Utroque Rex & Casar, & celo & solo. Quid
amplius desideras ? habes aliquid melius
Deo, aut carius teipso ? nondum rem exegi.
Ecce medius es inter coronam & gehen-
nam. *Æternitas utrobique.* Ibi vita sempi-
terna, hîc mors. Opta rursus, curre, ambi.
Alterum finis est, alterum præcipitium : cui
te voves ? cui mundum ? nam & mundus, ut
tu, totus es Dei; quem si suo fini refers, vivis,
ut in templo Dei, præsul antistêsque totius
mundi, *Orbem terrarum in podère* repræsen-
tas. (*Sap. 18.*) Sin alteri usurpas invito do-
mino , fur es & prædo. Quanto peculatu?
numera res omnes, & computum inibis. In-
felicissime, *quid dices cùm visitaverit te Do-*
minus ? (Jerem. 13.) Si de verbo otio lo ratio
reddenda est, proh' qualem redditurus es de
mundo non otioso tantùm , sed injustè, sed
sacrilegè usurpato ? Væ, væ tibi, væ & mihi,
nisi Deo vivimus. Intelligo nunc cur dictum
sit : *Pugnabit orbis terrarum contra insensa-*
tos; (Sap. 5.) & rursus (Rom. 8.) Creatura in-
gemiscit, & parturit usque adhuc. Quid par-
tu-

turrit? vindicias actionemque de REPETUNDIS. Nunc quidem clamare non audet *vanitati subiecta non volens*; ingemiscit tamen expectans tempus illud *restitutionis omnium*. O tempus! ô restitutionem, sed seram, & ex quâ sequitur destitutio omnium!

§. 4. *Incarnatio.*

Finem media consequuntur, majora fine. Aureo enim, ut ajunt, piscatus est hamo. Opipigneravit pro servo filium, pro extraneo seipsum, plus dedit quàm promisit. In summâ, ut homo fieret Deus, miraculo longè majore factus est Deus homo. Miscentur itaque ima summis. *Magus in terrâ calum videt, in calo terram; hominem in Deo, in homine Deum.* [Chrysologus.] Fit eadem & virgo & mater; idem & creator & creatura, causa suiipsum. Denique *cogit se in infantem Deus*, [S. Zeno.] in servum dominus, in reum Judex: principium habet in tempore æternus, finem infinitus, mortem immortalis, modum immensus, membra mea, misericordiam meam misericors deus. *Dum medium*, inquit, *silentium tenerent omnia*, nimirum præ tanti stupore sacramenti, *omnipotens sermo tuus à regalibus sedibus venit*. Qualis autem & unde? & quò? à præsepî ad crucem.

O fides! ô amor! ô furor! uter insanit? Deus an reus? uterque: & Deus & reus; sed Deus magis. *Stultum* tamen hoc *Dei sapientius omnibus hominibus* Stratagema est. Vincimus Imperatoris morte. Tibi nascitur, tibi moritur, tibi resurgit, tibi triumphatis hostibus victor in cælum ascendit. Quid dicam amplius? hoc uno omnia tua sunt, & Angeli, & Deus ipse; & quod caput est, tu tuus, tu Dei. Postremò tale beneficium est, ut in ejus comparatione cetera non parva, sed nulla sint. *Mons igneus, & major incomparabiliter, quàm si totus mundus arderet.* [Guilielm. Paris.] Et tu, ô Christiane, novus rubus tanto ab igne non ardes? O salamandram! ô viperam! ille vagiens in cunis, ille pendens Virginis ab ulnis, pannis obligatur tuis. Quid dico? membris obligatur tuis, & jam suis. Quid iterum dico? ille pendens crucis ab ulmo, non pannis sed pœnis obligatur tuis, & jam suis; clavis affigitur, spinis coronatur, flagellis occiditur, sputis conspuitur, *opprobrium hominum & abjectio plebis*; & tu myrto redimitus & rosâ, opobalsamum spiras? ille è tanto rege pastor, è tanto pastore agnus, nascitur in stabulo, moritur in patibulo; & tu pastori tigris, agno lupo occurris

in mundo ? O miserum te, ô detestandum, si nihil amas! ô detestabiliorem multò magis, si quid præter Deum amas, tot modis, tantòque merito tuum! Amice, ad quid venisti? non dico in hortum, sed in hunc mundum? & si tu nescis finem tuum; pete finem Dei. ad quid amicus venit? ut viveret, ut moreretur tibi; & tu vivis, tu moreris alteri. Tu Christianus? tu frater? tu filius? O monstrum è monstro! sed ô antidotum è veneno! sic, sic serpentem serpente curamus, dum horror est.

S. s. *Justificatio.*

Illo è fonte flumen immensum in quatuor orbis partes undique manavit, atque ut pro incolumitate corporis creationi conservatio, ita pro salute animæ redemptioni JUSTIFICATIO respondet. Quotidie nascitur Deus, non jam in Virgine, sed in adulterâ quoque. Hic supremus admiranda transformationis apex, ut non de homine tantùm fiat Deus; sed de peccatore etiam *mutatione omnium maximâ*, ut ait Theodoretus. Ibi enim Deus factus est reus; hîc contrâ reus factus est Deus. Ibi semel durat, & in uno; hîc quotidie & in omnibus. Ibi gratia sanguine stetit & morte; hîc tribus

bus syllabis. *Tres enim sunt syllabæ, PECCA- VI. (Ambrosius.)* Ecce, inquit Augustinus, cum loquor, muta cor, & factum est quod tam sæpè & tam diù clamatur, ut fiat, & quod æternam parcurit pœnam, nisi fiat. Hæ sunt amantissimi Salvatoris artes; hoc salutis nostræ compendium, & ut regius appellat *Vætes, medicamentum medicatum.* Non circumciditur infans, non cruentatur, non ad valvas templi, sive secreto domûs, intestabilis atque excommunicata mater ab omnium consortio abstinet spatio quadraginta dierum. Unâ sacri fontis guttulâ, unâ pœnitentis animi lacrymulâ litatur. Momento turbinis exit *virgo fide Christi, qui fuerat adulter corruptione peccati. (Ambrosius.) Perit salvo reo reatus. [S. Zeno.]* Fit iterum terra cælum. Denuò in virginem reparatus non meminit, quod fuit, & redi vivâ nativitate *infantia sceleratus innocentiam refert, [Ambrosius.]* non Medææ, non medicæ potentibus herbis, aut malagmate, sed unico Dei verbo, quo sanamur. O merita Christi! O vitæ portenta nostræ! Hic mihi duplex rursus oboritur stupor, & de misericordiâ tantâ Dei, & de miseriâ tantâ nostrâ.

Ecce piscina non Hierosolymis, sed ubi-

que: non in quâ sanetur unus, sed ubi sanantur omnes, à quacunque infirmitate: non Angelo descendente, sed Spiritu sancto, qui (ut habet Paulinus in carmine) *sacras igne divino maritat aquas*. Et tamen ad labrum fontis jacet adhuc *multitudo magna languentium, cacorum, claudorum, aridorum*. (Joan. s.) Unde hoc? unde tantum infirmitatis in tanto remedio? O verè paralyticos, quibus deest homo, hoc est, ratio, & fides! nam si vel crederent, vel saperent, id ita fieret? Negligeretur salus, tantâ securitate, tantâ felicitate parta? tribus syllabis? nunquid non est verbum, PECCAVI? Clamo igitur tibi, non ut ille, [4. Reg. s.] *Pater*; sed, ut solitus sum, fili, *Et si rem grandem dixisset tibi Propheta, certè facere debueras; quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare, & mundaberis*

§. 6. Eucharistia.

Dixi quotidie nasci Deum; addo quotidie mori, quotidie crucifigi in ALTARI, sacrificio licèt incruento. *O novitatum novitas! ô miraculorum omnium longè maximum!* exclamant Eusebius & Thomas. Quae quibus anteferam? unde inchoabo? ubi desinam? quis, quid, cui? Idem sacerdos & victima, amor utrumque, Ipse, ipse immolat &

& immolatur; atque, ut Arabiæ felicis ales, inter suos emoritur & reviviscit ignes, pater & filius sui, mortæque suâ immortalis. Sacrificatur ergò Deo Deus: immolatur & vivit, consumitur & perseverat; *in manibus sacerdotum incarnatur, (August.)* & est invisibilis. Crescit undique mysterium, loco, tempore, modo, facilitate, meritis, & personis. Altare, novum est præsepe; & qualibet Ecclesia, Mater est Dei in omni loco. *MARIAM imitatur, Virgo est, & parit. [Idem.]* Diluvium ex diluvio putes; sed gratiæ. *Ubi enim abundavit delictum, superabundavit & gratia. (Rom. 5.)*

Tu pastorem arbitrator omnes exsecuisse corporis sui venas, omnemque in subjectum ulceri calicem effudisse sanguinem, atque inde parasse balneum, quod oviculæ centesimæ, à faucibus lupi modò ereptæ, modò in caulam humeris reportatæ, & adhuc stillanti, peridoneum sit abluendæ, sanandæ, atque ab inferis in vitam revocandæ. Ad hæc illam rationis consiliique competentem effectam, admirari factum, inquirere de causâ; & cùm nullam inveniat, obstupescere monstro tantæ dilectionis. Ita te quoque (nam de illâ fictio est, de te veritas) in

admirationem rapi oportet, excedere mente in Deum, ingemiscere, inclamare: Eheu, charitas Christi immensa, quoniam usque descendis? quid? etiamne de cibo salus? de membris tuis cibus? de sanguine potus? quid hoc esse dicam? intelligo, intelligo egregium amoris tui commentum, artem dignam Deo. *Illusionem nequissimi nebulonis*, cum dixit: *Eritis sicut Dii, in verum effectum arbor vita vera convertis.* (*Rupertus.*) Denique Deos tui sanguinis commixtione facis. O peritiam! ô summam summæ charitatis industriam! Non miror, non miror dici in hoc convivio parata esse omnia, cum non nisi ferculum sit unum; habet quippe omnia qui habet te. Miror hinc duo. Primum te sic ardentem, deinde me sic algentem. Amor enim hinc non amplius arcu telisve decertat donis suis, sed seipso: intus, intus ipse cor invadit, penetrat, transverberat, ac demum totum in sese alimenti nativâ virtute transfundit; ut ego vulnus alens venis cæcôque carptus ab igne illo, (si dignum est dici) ceu quodam amoris *philtro*, ac beatifico veneno, collique fierem. Nihilominus (en alterum quod admiror triste ac ferale prodigium) ego tot inter incendia frigidus ac sine

fan.

sanguine anguis amantem inanissimâ vanitate deludo. Adhuc in ore resonat antiquum illud ac nimis odiosum acroama : *Anima nostra nauseat super sibo isto levissimo.* (*Numer. 21.*) Et sapis, anime, cui non sapit Deus? crudelis! alliane præfers, porros, & cape? arbori vitæ pomumne mortis? ô serpentem! ô voluntatem sibi semper, etiam cum amica est, inimicam! Placet vita. Mors eligitur. Et cum dictum sit : *Qui manducat me, non morietur in æternum*; nos ab hac abstinemus mensâ, ne non moriamur in æternum.

§. 7. *Prædestinatio ad gloriam.*

Supremam his omnibus coronidem imponit PRÆDESTINATIO ad gloriam, & quæ ex illâ sequitur, ad gratiam. De primâ primùm, tum de secundâ.

Ac illam quidem sic animo complectere: benevolentiam erga te Dei infinitam, quâ tibi *secundùm propositum voluntatis suæ* gloriam ante sæcula decrevit ab æterno, inque æternum, amore summo, perpetuo, singulari, gratuito, incommutabili: antequam boni quicquam egisses; imò cum jam ingratiſſimus appareres. Quid hîc dices? cur te? cur tibi? cur tanta? quid enim fuit causæ? meritane tua, quæ nulla erant? quæ mala e-

rant? an parentum? qui & ipsi infideles electi sunt? spes fortè futuri? atqui Tyrus & Sidon, ut est in Evangelio, melior & promptior relicta est. Vis audire quid? *Parâsti cibum illorum; quoniam ita est preparatio tua. Parâsti: non quia se paraverunt; sed quoniam ita est preparatio tua. (Augustin.)* En meritum electi, voluntas eligentis. Nam, ut ait egregiè Hieronymus, *ipsum quod nostrum est, sine misericordiâ Dei nostrum non est.*

Ergo singula perpende, comprehende universa. De summâ rei agitur, de pondere gloriæ immenso atque æterno, de felicitate Dei & tuâ. Beneficium est re summum, origine primum, antiquitate æternum, magnitudine infinitum, delectu singulare, gratiâ & gratiæ totum. Dedit immerenti, dedit inimico, dedit prior, cum odisses, cum persecutor esses Ecclesiæ & Christi, cum denique peccatorum aut jam primus, aut mox futurus; tum inquam, tum scripsit in libro vitæ digito suo; itaque scripsit, ut nemo deleat, nemo expungat. *Horum enim si quisquam perit, fallitur Deus: sed nemo eorum perit; quia non fallitur Deus. (Augustin.)*

En te igitur in cælo jam beatum, tot peresuntibus, tot jam perditis de natione, de genere

nere

nere, de familiâ, de sanguine tuo ; tu fortè
 perditissimus omnium, perditionis à massâ
 segregatus unus. O donum super omne do-
 num! Egône? tot inter ignominia vasa vas in
 honorem? quo merito? nullo. Cujus bene-
 ficio? Dei. Amor inchoavit, amor perfecit,
 amor ubique & amor ubique & amor sem-
 per ; & nunquam amo, & nusquam amo:
 cumque in physicis invicem respondeant
 ista duo sibi, *actio & passio* ; hîc pro novo
 monstro passivum est æternum, activum no-
 momentaneum quidem. Et unde hæc tibi
 sterilitas tanta, cor infelix? proverbium est,
 si vis amari, ama. Ecce amor in te Dei anti-
 quus dierum jam est in canis, & tuus non-
 dum in cunis. unde hoc?

§. 8. *Prædestinatio ad gratiam.*

Scopum attigisti : nunc ad eum conse-
 quendum tela, nunc *tela* ordire PRÆDE-
 STINATIONIS, *funiculum hereditatis tue*,
 de gratiâ gratiam, & quantam, ô Superi,
 quâmplicem! hîc prima fides, pri-
 mûmque Dei donum: *datur enim sine me-
 rito unicuique, unde tendat ad meritum.*
 (Ambros.) Hîc indoles, educatio, anima bo-
 na, & ipsa forte, hoc est, voluntate Dei do-
 noque accepta, *Quia voluit, non quia digni*

sumus; *hac est fors.* (Augustin.) Hic amantissima nostri Mater Dei, *peccatorum*, ut vocant Patres, *esca*; seu *hamus Dei*, & ut Augustinus, *muscipula per quam salvatur omnis creatura*. Hic Angeli, quibus mandavit de te, *ut custodiant te in omnibus viis tuis*. Angeli, inquam, & de cælo præpetes, tum à Deo ad nos, tum à nobis ad Deum ultro citroque commeantes indefesso labore; & de terrâ vigiles, Apostoli, nuntii, *cursores magni Regis*: nimirum parentes, magistri, prælati; quorum hoc unum omnium negotium est, salus tua. Hic non Paulus solùm omnibus omnia factus; sed ipse etiam Christus, *ventor*, ut Clemens appellat, *animarum*. Ille ad Samaritanæ pedes aridis sitiens faucibus, & anhelus, & precans, & procans, *noctium etiam guttis & calore perfusus*, quoties ad amicæ dico animæ tuæ, fores inclamat? *Aperi mihi, soror mea!* Quantis, inquam, clamoribus agit intus & foris? modò sævus, modò blandiens, semperque misericors & sævus & blandiens. Quot modis invadit? quot mediis? quot minis? Nôsti vias. Vocem ejus audisti per *cancellos*; & quoties? non lacrymis, non suspiriis, non sanguini parcit suo: denique omnia sese mutat amor in mi-

racula rerum, hospes, inquilinus, hortula-
 nus, philosophus, rhetor, ARGUS *simul* &
 PROTEUS tibi. Nec destitit unquam, donec
 errantem ovem gremio referret & Patris,
 & suo: observans mollia fandi tempora, &
 locum, & opportunitatem, sic, ut voluntati
 gratia congrueret, gratiæque voluntas, nul-
 lo interim libertatis tuæ detrimento, *forti-
 ter & suaviter*. Quid plura? hoc unum om-
 nibus retro sæculis egit; *hæc summa voluntas
 tua*, (Tertullian.) hic cardo cæli & terræ,
 hic apex felicitatis ejus, hic apud Angelos
 triumphus: & cum *nemo aliorum sensu mi-
 ser sit*, (Salvian.) solâ tamen ille Deus felici-
 tate tuâ felix est. O vim amoris inexcogi-
 tabilem! ubi sum? quid, cui clamo? Ille si in-
 terrogetur; *Quare sic attenuaris macie fili
 Regis, per singulos dies?* (2. Reg. 13.) non aliud
 respondebit, nisi illud unum, AMO. Ego si
 roger causam morbi mei, quam possum af-
 ferre tandem, nisi hanc unam? NON AMO.
 Itaque nos comparat pœna, separat causa.
 Laboramus uterque; sed ille amoris excessu,
 ego defectu. Et ille quidem irascitur, obsistit,
 que morbo meo quantum potest; ego medi-
 co meo etiam ultra vires. O anima mea,
 quam diù, & quo fructu! Si tibi non placet

ut medicus; placeat ut ægrotus. Febrim febris curet, defectum excessus, æstusque languorem. Nam contrariis contraria curantur. Denique si convalescere ex integro non potes, muta morbum, AMA.

Summa secunda Partis.

Quin age collige mecum omnia. Beneficiarius es Dei à capite ad calcem, à fine ad finem, hoc est, ab extremis inferis ad supremum usque cæli verticem. 1. Creatione. 2. Conservatione. 3. Fine. 4. Redemptione. 5. Justificatione. 6. Eucharistiâ. 7. Prædestinatione tum ad gloriam. 8. Tum ad gratiam. Nihil excepit, nihil negavit.

Jam si lex ea sit, ut sæpè diximus, in reddendâ gratiarum actione, ut quò plus acceperis, plus etiam exigaris: [crescentibus enim donis, crescit & acceptorum ratio; *intra pecuniam*, ut agebat Seneca, *fit taxatio.*] enim verò quàm immensum æs alienum alienum apud Deum contraxeris, quot ei nominibus obstrictus evaseris; opinor ex antè dictis intelligis, aut saltèm conjicis. Ille te ipsum, ille seipsum, totum utrumque, totum tibi, totum sibi dedit, initio & fine, destinatione & prædestinatione, creando, conservando, redimendo, infinitis modis, & infinitis

ties

ties, & à summâ miseriâ ad summam, im-
 mensam, æternam, infinitamque beatitudi-
 nem, non proprio commodo ductus, aut
 spe ullâ, sed solo amore tui. Vidisti medi-
 cum, vidisti ægrotum, te & illum, sanantem
 & laborantem; & nunc adhuc sentis in me-
 dio cordis tui medullitus infusum, ac etiam-
 num *gemitibus inenarrabilibus postulantiem*
spiritu suo. Ad hæc omnia quâ tu fronte, quo-
 sis animo cupio scire. nã, si ferreus esses, aut
 è marpesiâ caute prognatus inter hircanas
 tigres, immotum te aut inexpugnabilem in-
 ter tot amoris tantâque tela haud un-
 quam sperem. Audin^r, ô fili, non expro-
 brantem illum quidem, [absit ab amore]
 sed expostulantem, amicè tamen, in hæc ver-
 ba; *Quid potui facere vineæ meæ, & non feci?*
 Cùm dicit *Quid,* ostendit beneficia sua esse
 supra vota tua. Quasi diceret: Habes ali-
 quid quod ultra petas? si quid est, exprome,
 ediffere. Addam beneficiis meis, & futuris
 præterita vincam; *& si parva sunt ista, adji-
 ciam tibi multò majora.* (2. Reg. 12.) Sic ille
 olim cum Davide, & nunc tecum. At tu nón-
 ne cum eodem aut cum prodigo supplex ad
 pedes genuâque procumbes? vociferans ex
 totis animi viribus; *Pater, peccavi, peccavi*

in calum & coram te. Jam non sum dignus, imò tantò magis dignus amore tuo, quantò magis indignus, qui *venisti querere & saluum facere, quod perierat.* Et quid dicam? aut quâ ratione satisfaciam non jam tibi, sed vel mihi? Enim verò ruit, ruit in amplexus, in oscula pedum tuorum anima mea, famosa in urbe peccatrix, ruit immenso sui pudore suffusa; sed & immenso tui simul amore perfusa. Amat, & odit; ardet, & horret. Horret se, ardet te, inde diligens, unde dilecta; ibi reviviscens, ubi consepulta: triumphî nimirum imitatrix tui. Ascendit enim super occasum, & morte triumphat, ut tu, suâ.

PARS TERTIA.

COGITA PATREM.

Superest è tribus unum appendendum tibi. De Deo, de Domino dictum est: nunc vindicem hæreditatis æternæ *cogita Patrem.* Nam cùm in rebus humanis, ut Salviani verbis utar, *omnia spebus agantur*; nihil aut parùm admodum effectum est, nisi avarissimum sempérque sitientem hominis animum spe & abducamus à malo, & ducamus ad bonum.

Porrò octo sunt omnino, quæ sperare possis à Patre. 1. Vita justî bona & beata. 2.

Mors